

תאריך עדכון: ד' בסיון תשפ"ג
24/05/2023

שם ומספר הקורס: יסודות המשטר ופוליטיקה ישראלית 32-005-96

שם המרצה: ד"ר מאור כהן

סוג הקורס: שיעור

היקף שעות: 52

מסטר: קיץ

שנת לימודים: תשפ"ג

אתר הקורס באינטרנט: lemida.biu.ac.il

מטרות ומבנה הקורס:

הקורס סוקר את התפתחותו של המשטר והפוליטיקה במדינת ישראל מתקופת הישוב ועד ימינו, ומאפשר הקניית ידע והבנה על התפתחות מוסדות השלטון, המערכת הפוליטית, ומבנה המשטר והחברה בישראל. ההתמקדות בקורס הינה בשלושה היבטים מרכזיים: טרום המדינה - תקופת הישוב והמעבר מישוב למדינה, מבנה המערכת השלטונית והפוליטית, מהקמת המדינה ועד ימינו ולימוד וניתוח של מאפייני החברה הישראלית, כל זאת באמצעות המושגים והכלים התיאורטיים המקובלים במדע המדינה.

חלוקת נושאי הקורס ע"פ מפגשים :

שיעור מס' 1 - פתיחת קורס - מקורותיה של הדמוקרטיה הישראלית

שיעור מס' 2-3 ימי טרום הקמת המדינה – תקופת הישוב

מושגי מפתח: המוסדות הלאומיים, זרמים אידיאולוגיים בישוב, ההגנה והארגונים הפורשים.

שיעור מס' 4-5 המעבר מישוב למדינה

מושגי מפתח: החלטת כ"ט בנובמבר, הכרזת העצמאות, הקמת צהל ופרוק המחתרות, פרשת

אלטלנה, מלחמת העצמאות וסוגית הפליטים הפלסטינאים.

שיעור מס' 6-8 העשורים הראשונים לקיומה של מדינת ישראל

מושגי מפתח: קליטת עליה, תקופת הצנע, מאורעות ודאי סאליב, הסכם השילומים, משפט איכמן.

שיעור מס' 9 המשטר הפרלמנטרי בישראל - שיעור מבוא

שיעור 10-12 הכנסת – הרשות המחוקקת

מושגי מפתח: תפקידי הכנסת, חקיקה פרטית, המובן הפורמלי והמהותי של החוק, שאילתה, ועדות כנסת, חסינות חברי כנסת : חסינות עניינית, חסינות פרוצדורלית.

שיעור מס' 13-15 הממשלה – הרשות המבצעת

מושגי מפתח: מבנה הממשלה, תהליך הרכבת הממשלה, קואליציה, אופוזיציה, סוגי ממשלות, תקנות לשעת חרום, אחריות משותפת ואחריות מיניסטרילית.

שיעור מס' 16-19 הרשות השופטת

מושגי מפתח: מקורות השפיטה של ישראל, העקרונות המנחים את הרשות השופטת, מבנה הרשות השופטת, בתי דין מיוחדים, בית משפט עליון, אקטיביזם שיפוטי.

שיעור מס' 20-21 היסודות החוקתיים של מדינת ישראל

מושגי מפתח: מעמדה המשפטי של הכרזת העצמאות, חוקה, פשרת הררי, חוקי יסוד, חוקי יסוד שנחקקו בשנת 1992 - המהפכה החוקתית.

שיעור מס' 21-23 המערכת המפלגתית והבחירות בישראל

מושגי מפתח: בחירות יחסיות, בחירות אזוריות, בחירות רוביות, רוב רגיל, רוב מוחלט, מפא"י, חירות, מערכת דו-גושית, המהפך של 1977

שיעור מס' 24-25 - סיכום הקורס.

המלצות קריאה כללית:

דן הורוביץ ומשה ליסק מצוקות באוטופיה. 1990, תל אביב: עד עובד.

דן הורוביץ ומשה ליסק מישוב למדינה: יהודי ארץ ישראל בתקופת המנדט הבריטי

כקהילה פוליטית. 1977 תל אביב: עם עובד.

גולדברג, גיורא. המפלגות בישראל. 1992, תל אביב: רמות.

שטאל, אברהם. מתחים בינעדתיים בעם ישראל. תשל"ט עם עובד, תשל"ט: תל אביב

ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל, תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה, תשנ"ז,

מדעי החברה.

חובות הקורס ומרכיבי הציון :

נוכחות והשתתפות בדיונים במהלך הקורס.

בסיום הקורס יידרשו הסטודנטים לעמוד בהצלחה במבחן מסכם.

✓ המרצה שומר לעצמו את הזכות להוסיף או לגרוע מחומר הקריאה והלימוד במהלך

הקורס על פי התנהלות הקורס ושקול דעתו.

בברכת הצלחה ולמידה פורה ומהנה.